

OBRANNÝ PRIEMYSEL

Európsky obranný priemysel je významným priemyselným odvetvím, ktoré v roku 2014 dosahovalo obrat 97,3 miliárd EUR, priamo zamestnávalo 500 000 ľudí a nepriamo vytváralo 1,2 milióna pracovných miest. Charakterizujú ho hospodárske a technologické zložky, ktoré sú významnými faktormi priemyselnej konkurencieschopnosti Európy. Európska obranná agentúra, ktorá vznikla v roku 2004, aktívne prispieva k rozvoju tohto priemyselného odvetvia. Obranný priemysel v súčasnosti rieši výzvy ako rozdrobenosť trhu a znižovanie výdavkov na obranu.

PRÁVNY ZÁKLAD

Opatrenia EÚ v tejto oblasti musia vychádzať z článku 352 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), ktorý sa vzťahuje na prípady, pre ktoré zmluvy EÚ výslovne nestanovujú opatrenia potrebné na dosiahnutie niektorého z cieľov Únie. Článok 173 ZFEÚ stanovuje právny základ priemyselnej politiky EÚ. Pokrok v uplatňovaní pravidiel vnútorného trhu na trh s obrannými zariadeniami však obmedzuje článok 346 ods. 1 ZFEÚ, v ktorom sa uvádza, že „každý členský štát môže prijať opatrenia, ktoré pokladá za nevyhnutné na ochranu základných záujmov vlastnej bezpečnosti a ktoré sú späté s výrobou zbraní, munície a bojového materiálu alebo obchodu s nimi“.

CIELE

Obranný priemysel má pre EÚ význam z technologického a hospodársko-politického hľadiska. Konkurencieschopnosť európskeho obranného priemyslu je rozhodujúca pre hodnovernosť vznikajúcej spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP). Je dôležité, aby členské štáty EÚ vzájomne spolupracovali s cieľom eliminovať politiky a postupy, ktoré bránia európskym spoločnostiam pôsobiacim v obrannom priemysle účinnejšie spolupracovať.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

Obranný priemysel EÚ je dôležitý pre európske hospodárstvo ako celok. Podobne ako v prípade všetkých ostatných priemyselných činností aj od obranného priemyslu sa očakáva zvýšenie efektívnosti, aby zákazníci dostali za vynaložené prostriedky zodpovedajúcu protihodnotu, a zároveň ochrana záujmov jeho akcionárov.

A. Východiská

1. Politika výskumu a vývoja

Financovanie výskumu EÚ sa zameriava hlavne na civilné ciele. Niektoré technologické oblasti zahrnuté v tomto programe (napríklad materiály alebo informačné a komunikačné technológie – IKT) však môžu prispieť k zdokonaleniu technologického základu obranných zariadení a k zlepšeniu konkurencieschopnosti tohto odvetvia. Ak je to možné, potreby obranného priemyslu by sa preto mali zohľadniť pri vykonávaní výskumnej politiky EÚ. Európska rada na svojom zasadnutí v decembri 2013 vyzvala členské štáty, aby zvýšili investície do programov kooperatívneho výskumu, a tiež vyzvala Komisiu, aby spolu s Európskou obrannou agentúrou (EDA) vypracovala návrhy na ďalšiu stimuláciu výskumu s dvojakým použitím.

2. Vývoz

V roku 2008 Rada prijala spoločnú pozíciu [2008/944/SZBP](#), ktorou sa vymedzujú spoločné pravidlá upravujúce kontrolu vývozu vojenskej technológie a materiálu a nahrádza sa ňou predchádzajúca politická dohoda – [Kódex Európskej únie pre vývoz zbraní](#) (1998). Vďaka tejto spoločnej pozícii je EÚ jedinou regionálnou organizáciou, ktorá disponuje právne záväznou dohodou o vývoze konvenčných zbraní. Prostredníctvom spoločnej pozície sa má posilniť zblížovanie politík členských štátov v oblasti kontroly vývozu zbraní, pričom vývoz zbraní v konečnom dôsledku zostáva v zodpovednosti členských štátov. Samotný režim EÚ na kontrolu vývozu upravuje nariadenie (ES) č. 428/2009, ktorým sa stanovujú spoločné únijné pravidlá kontroly, spoločný únijný zoznam položiek s dvojakým použitím a koordinácia a spolupráca na podporu súdržného vykonávania a presadzovania v celej EÚ.

Komisia 30. júna 2011 zverejnila zelenú knihu o systéme EÚ na kontrolu vývozu položiek s dvojakým použitím s cieľom zhodnotiť súčasné fungovanie systému EÚ na kontrolu vývozu a zvážiť možné oblasti reformy. Tým sa otvorila cesta k prijatiu oznámenia ([COM\(2014\)0244](#)), ktoré načrtáva dlhodobú víziu strategických kontrol vývozu EÚ a vytyčuje konkrétne politické možnosti modernizácie systému na kontrolu vývozu. V septembri 2016 Komisia prijala návrh na modernizáciu platného nariadenia (ES) č. 428/2009 a na posilnenie kontrol vývozu položiek s dvojakým použitím.

B. Politika EÚ v oblasti obranného priemyslu

1. Smerom k európskemu trhu s obrannými zariadeniami (EDEM)

Komisia predložila v septembri 2004 zelenú knihu o verejnom obstarávaní obranných zariadení ([COM\(2004\)0608](#)) s cieľom prispieť k „postupnému utváraní európskeho trhu s obrannými zariadeniami“ (EDEM) medzi členskými štátmi na transparentnejšom a otvorenejšom základe. Zelená kniha je súčasťou stratégie s názvom Smerom k politike Európskej únie v oblasti obranných zariadení, ktorú prijala Komisia začiatkom roku 2003. Jej cieľom bolo dosiahnuť efektívnejšie využívanie zdrojov v oblasti obrany a zvýšiť konkurencieschopnosť tohto priemyslu v Európe, ako aj prispieť k zlepšeniu vojenského vybavenia v kontexte európskej bezpečnostnej a obrannej politiky.

V roku 2007 sa členské štáty dohodli na podpore rozvoja európskej obrannej technologickej a priemyselnej základne (EDTIB) prostredníctvom stratégie pre EDTIB. Udržanie a ďalší rozvoj EDTIB je jedným z hlavných cieľov politiky EÚ v oblasti

obrného priemyslu. V júli 2006 bol zavedený medzivládny režim na podporu hospodárskej súťaže na európskom trhu s obranným zariadením. Tento dobrovoľný medzivládny režim funguje na základe [kódexu správania pri obstarávaní v oblasti obrany](#) (november 2005), ktorý sa opiera o systém správ a monitorovania s cieľom zabezpečiť vzájomnú transparentnosť a zodpovednosť medzi členskými štátmi. Ďalším dôležitým prvkom je [Kódex najlepších postupov v dodávateľskom reťazci](#) (máj 2005).

Pre integráciu národných trhov je dôležitá štandardizácia v oblasti obranných zariadení. V tomto smere boli v roku 2012 prijaté kroky spustením portálu referenčného systému európskych obranných štandardov (EDSTAR), ktorý nahradil svojho predchodcu – Európsku príručku pre verejné obstarávanie v oblasti obrany (EHDP). EDSTAR vznikol po zriadení Európskeho informačného systému obrannej štandardizácie (EDSIS), čo je portál pre širšiu štandardizáciu európskeho obranného vybavenia, zameraný na uverejňovanie materiálových štandardov, ktoré sa majú vypracovať alebo majú prejsť významnými úpravami.

Komisia prijala 24. júla 2013 oznámenie, ktoré obsahuje akčný plán na podporu efektívnosti a konkurencieschopnosti európskeho obranného priemyslu ([COM\(2013\)0542](#)). Iniciatívy sa týkajú týchto oblastí: vnútorný trh, priemyselná politika, výskum a inovácie, spôsobilosti, kozmický priestor, energetika a medzinárodný obchod. Pokiaľ ide o verejné obstarávanie v oblasti obrany, v oznámení sa hovorí o vytvorení mechanizmu na monitorovanie trhu.

2. Obstarávanie v oblasti obrany a transfery obranných výrobkov v rámci EÚ

Prostredníctvom smernice 2009/43/ES o transferoch výrobkov obranného priemyslu v rámci EÚ a smernice 2009/81/ES o verejnom obstarávaní v oblasti obrany a bezpečnosti stanovila EÚ príslušné usmernenia na vytvorenie úniijného rámca v tejto oblasti.

Smernica 2009/81/ES zaviedla spravodlivé a transparentné pravidlá verejného obstarávania na účely obrany, ktoré by mali uľahčiť prístup európskych spoločností pôsobiacich v obrannom priemysle na trhy s obrannými zariadeniami v iných členských štátoch. Ako štandardný postup zaviedla rokovacie konanie s predchádzajúcim zverejnením, čo umožňuje viac flexibility, prináša špecifické pravidlá bezpečnosti citlivých informácií, doložky o bezpečnosti dodávok a osobitné pravidlá zadávania zákaziek subdodávateľom. Členské štáty však môžu vyňať obranné a bezpečnostné zákazky z pôsobnosti tejto smernice, ak je to potrebné na ochranu základných záujmov ich bezpečnosti (článok 346 ZFEÚ).

Smernica 2009/43/ES o transferoch výrobkov obranného priemyslu v rámci EÚ zjednodušuje a harmonizuje podmienky a postupy transferu týchto výrobkov v celej EÚ. Vytvára jednotný a transparentný systém troch typov licencií: všeobecných, globálnych a individuálnych. Ďalším kľúčovým prvkom tejto smernice je certifikácia spoločností. Spoločnosti, ktoré sa považujú za dôveryhodné, budú môcť uskutočňovať transfery v rámci všeobecných licencií. Individuálne licencie by mali byť výnimkou a ich vydávanie by sa malo obmedziť len na jednoznačne odôvodnené prípady.

3. Európska obranná agentúra

Európska obranná agentúra (EDA) bola založená 12. júla 2004. Medzi jej hlavné funkcie patrí rozvíjanie obranných kapacít, podpora a posilňovanie európskej spolupráce v oblasti zbrojenia, posilňovanie európskej obrannej technologickej a priemyselnej základne (EDTIB), vytváranie medzinárodne konkurencieschopného európskeho trhu s obranným zariadením (EDEM) a zlepšovanie účinnosti európskeho obranného výskumu a technológie.

4. Európsky program pre bezpečnostný výskum

Napriek úsiliu o vytvorenie spoločného rámca pre európsku obrannú politiku zaznamenáva európsky obranný výskum ako celok od roku 2006 prudký pokles. Na tento neblahý trend sa rozhodli reagovať viaceré politické orgány Únie. Civilný program EÚ pre výskum a inovácie Horizont 2020 (2014 – 2020) sa viac otvoril projektom „s dvojakým použitím“. Jednou z jeho výziev (výzva Bezpečné spoločnosti) je podpora výskumu zameraného na ochranu slobody a bezpečnosti Európy a jej občanov. Jeho cieľom je spojiť všetky zainteresované strany v oblasti bezpečnosti: priemysel vrátane MSP, výskumné organizácie a univerzity, ako aj verejné orgány, mimovládne organizácie a verejné či súkromné organizácie v oblasti bezpečnosti. Aktívna účasť koncových používateľov je veľmi dôležitá. Rozpočet vyčlenený na Bezpečné spoločnosti na obdobie 2014 – 2020 je 1,7 miliardy EUR, čo predstavuje 2,2 % prostriedkov programu Horizont 2020.

Vzhľadom na rastúci význam obranného výskumu a aktuálne zmeny v bezpečnostnom prostredí Európy Komisia v novembri 2016 navrhla Európsky obranný fond a ďalšie opatrenia na podporu účinnejšieho vynakladania finančných prostriedkov členských štátov na spoločné obranné spôsobilosti, posilnenie bezpečnosti európskych občanov a rozvíjanie konkurencieschopnej a inovatívnej priemyselnej základne ([Akčný plán v oblasti európskej obrany, COM\(2016\)0950](#)). V rámci ďalšieho viacročného finančného rámca EÚ (2021 – 2027) Komisia plánuje samostatný európsky program výskumu v oblasti obrany s odhadovaným ročným rozpočtom 500 mil. EUR.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Parlament prijal rozličné uznesenia týkajúce sa obranného priemyslu. V [uznesení z 10. apríla 2002](#)^[1] Parlament vyzval na vytvorenie európskej zbrojárskej agentúry a na štandardizáciu v oblasti obrany. V [uznesení o zelenej knihe o verejnom obstarávaní obranných zariadení](#)^[2] opätovne potvrdil svoj názor vyjadrený v uznesení z roku 2002, že silný, efektívny a životaschopný európsky zbrojársky priemysel a účinná politika v oblasti verejného obstarávania majú zásadný význam pre rozvoj európskej bezpečnostnej a obrannej politiky. Toto uznesenie tiež podporilo Komisiu v jej úsilí prispieť k postupnému vytvoreniu európskeho trhu s obranným zariadením (EDEM), ktorý by bol medzi členskými štátmi transparentnejší a otvorenejší. Európsky parlament takisto dokázal zabezpečiť, aby boli jeho záujmy týkajúce sa tzv. obranného balíka

---

[1]Ú. v. EÚ C 127 E, 29.5.2003, s. 582.

[2]Ú. v. EÚ C 280 E, 18.11.2006, s. 463.

(smernice 2009/43/ES a 2009/81/ES) zohľadnené v prijatom konečnom znení smerníc (napríklad posilnenie transparentnosti a obmedzenie využívania kompenzácií).

V [uznesení](#) z 22. novembra 2012 o vykonávaní SZBP^[3] Parlament trval na tom, že budovanie európskych spôsobilostí by sa malo prejavíť aj v upevnení výrobnjej a technologickej základne európskeho obranného priemyslu, a vyzval členské štáty, aby v plnom rozsahu uplatňovali smernicu 2009/81/ES s cieľom zabezpečiť väčšiu interoperabilitu vybavenia a bojovať proti roztrieštenosti trhu.

Parlament vo svojom [uznesení](#) z 21. novembra 2013^[4] vyzval na posilnenie európskej priemyselnej spolupráce a zdôraznil potrebu podporiť úlohy SZBP prostredníctvom európskeho výskumu a vývoja s využitím výskumného programu Horizont 2020. Tiež vyzval členské štáty, aby zlepšili transparentnosť a viac otvorili svoje trhy v oblasti obrany, pričom zdôraznil osobitnú povahu verejného obstarávania v sektore obrany.

V dvoch uzneseniach prijatých v [máji 2015](#)^[5] a [apríli 2016](#)^[6] Parlament požadoval účinnú a ambicióznú európsku zahraničnú a bezpečnostnú politiku založenú na spoločnej vízii kľúčových európskych záujmov. Naliehavo vyzýval členské štáty, aby vymedzili politické ciele na základe spoločných záujmov, a vyjadril sa v prospech prijatia bielej knihy o obrane EÚ vychádzajúcej z globálnej stratégie. Parlament podporil rozvíjanie silnej SZBP a obrannej spolupráce medzi členskými štátmi.

V novembri 2016 Parlament prijal [uznesenie](#) o európskej obrannej únii^[7] a navrhol jej urýchlené zavedenie.

[Frédéric Gouardères](#)
05/2019

---

[3]Ú. v. EÚ C 419, 16.12.2015, s. 124.

[4]Ú. v. EÚ C 436, 24.11.2016, s. 26.

[5]Ú. v. EÚ C 353, 27.9.2016, s. 74.

[6]Prijaté texty, [P8_TA\(2016\)0120](#).

[7]Prijaté texty, [P8_TA\(2016\)0435](#).

